higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIENRIGLYN

NASIONALE SERTIFIKAAT (BEROEPSGERIG)

LEWENSVAARDIGHEDE EN REKENAARGELETTERDHEID

(Eerste vraestel)

NKR VLAK 4

9 November 2022

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 10 bladsye.

Kopiereg voorbehou

AFDELING A

VRAAG 1

1.1 D
1.2 A
1.3 D
1.4 A
1.5 C
1.6 B
1.7 B
1.8 D
1.9 C
1.10 A

(10 × 1) **[10]**

VRAAG 2

2.1 Waar✓ – Studente wat nie voorberei is nie, is gewoonlik gestres, is nie gefokus nie en maak baie foute.✓

2.2 Waar✓ – Plundery en oproer vernietig goedere en dienste en ontmoedig beleggings wat tot indiensstellings en disinvestering lei.✓

2.3 Onwaar✓ – Stressors is situasies wat tot stres lei.✓

2.4 Onwaar✓ – Tailgating is om te naby aan 'n ander voertuig te ry en nie genoeg spasie te laat nie. ✓

2.5 Onwaar✓ – Ware onderhandeling word deur die werkgewer, die vakbonde en 'n derde party (bv. 'n bemiddelaar, arbiter of hof) bepaal. ✓

EEN punt vir 'Waar' of 'Vals' en EEN punt vir 'n toepaslike rede. (5 × 2) **[10]**

VRAAG 3

3.1 E
3.2 I
3.3 J
3.4 B
3.5 H
3.6 D
3.7 F
3.8 C
3.9 G
3.10 A

(10 × 1) **[10]**

Kopiereg voorbehou

VRAAG 4

4.1 dokumente
4.2 Arbeid
4.3 Slagoffers
4.4 fisiese
4.5 Kindermishandeling

(5 × 1) **[5]**

VRAAG 5

5.1 5.1.1 Verkeersveiligheidsmaatreëls verwys na die metodes en maatreëls wat gebruik word om te verhoed dat padgebruikers sterf of ernstig beseer word. (2)

5.1.2
- Om 'n stopteken te verontagsaam
- Om te vinnig te ry
- Dronkenskap (drink en bestuur)
- Ongeoorloofde verandering van bane
- Om in 'n eenrigtingpad teen die verkeer te ry
- Roekelose bestuur
- Deur spoorwegtekens te ignoreer
- Om oor 'n vaste streep verby te steek (Enige 2 × 1) (2)

5.1.3
- Spaar lewens
- Verminder onnodige koste
- Help om te verseker dat jy nie tyd mors wanneer jy bestuur nie
- Maak dit moontlik dat mense die pad in vrede saam kan gebruik
- Dit stel voetgangers in staat om die pad veilig oor te steek

Enige 2 × 1) (2)

5.2 5.2.1
- Het ook psigologiese invloede soos angs en depressie wat produktiwiteit verder verminder.
- Die koste wat met die verlies (tydelik of permanent) van 'n opgeleide personeellid geassosieer word.
- Fisiese beserings lei daartoe dat materiaal nie meer hanteer kan word nie.
- Produktiwiteits- en opleidingskoste verhoog. (Enige 2 × 1) (2)

5.2.2
- Streng toepassing van spoedbeperkings
- Swaar strawwe moet op ALMAL wat die spoedbeperking oortree, opgelê word
- Konstruksies en onderhoud van paaie
- Kinders van 'n bepaalde ouderdom word nie toegelaat om fiets te ry nie
- Skep spoedhobbels op belangrike plekke
- Tekens moet op baie besige plekke vir padgebruikers verskaf word

(Enige 2 × 1) (2)
[10]

TOTAAL AFDELING A: 45

AFDELING B

VRAAG 6

6.1 6.1.1
- Skep 'n stel flitskaarte elke keer as jy nuwe inligting leer
- Let op diagramme of grafieke in jou lesingmateriaal
- Kry voorbeelde om abstrakte begrippe te verstaan
- Maak seker dat aantekeninge volledig is
- Vra vrae indien jy nie verstaan nie
- Stel 'n studieplan/-skedule op
- Hersien klasaantekeninge elke aand
- Lees meer as een keer
- Lig inligting uit en maak aantekeninge (Enige 3 × 1) (3)

6.1.2
- Studievaardighede kan 'n mens se selfvertroue, bevoegdheid en selfrespek verbeter.
- Dit verminder angstigheid oor toetse en doeldatums.
- Jy mag moontlik die hoeveelheid studietyd verminder.
- Studievaardighede kan 'n mens se vermoë om te leer en inligting te onthou, verbeter. (Enige 2 × 1) (2)

6.1.3
- Dit lei tot swakker punte
- Swak selfrespek
- Swak retensie van inligting
- Gebrek aan inligting (Enige 2 × 1) (2)

6.2 6.2.1 Uitdiensstelling is die tydelike opskorting of die permanente vermindering van 'n werknemer se aanstelling. (2)

6.2.2
- Leer nuwe vaardighede om veranderinge aan die sakemodel aan te bring
- Instemming om salarisskale en voordele te verminder
- Instemming tot buigsame werkskedules (Enige 2 × 1) (2)

6.3 6.3.1 Stresbestuur is die instrumente, strategieë of tegnieke wat stres verminder en die negatiewe invloede wat stres op 'n mens se geestes- en fisiese gesondheid het, verminder. (2)

6.3.2
- Uurlikse asemhalingsoefeninge om stres te verminder.
- Werk saam met ondersteunende mense.
- Maak tyd vir stokperdjies.
- Beoefen meditasie of joga.
- Kry genoeg slaap.
- Praat met 'n professionele persoon. (Enige 3 × 1) (3)

6.3.3
- Chroniese stres
- Episodiese akute stres
- Akute stres
- Posttraumatiese stresversteuring
- Oordrewe stres (Enige 2 × 1) (2)

6.3.4
- Stres maak dit moeilik om 'n mens se emosies te beheer
- Stres kan siektes bevorder
- Stres kan 'n mens se liefdeslewe beïnvloed
- Chroniese stres dra by tot voortydige veroudering
- Stres verswak 'n mens se immuunstelsel (Enige 2 × 1) (2)

[20]

VRAAG 7

7.1 7.1.1
- Plundery het 'n negatiewe uitwerking op die ekonomie wat op sy beurt werkloosheid in gemeenskappe verhoog
- Dit maak dit moeilik vir ondernemings om sake te doen
- Dit verhoog armoede in gemeenskappe
- Dit verhoog kriminele aktiwiteit
- Vergroting van ongelykheid (Enige 3 × 1) (3)

7.1.2
- Gewelddadige betogings veroorsaak die dood van onskuldige mense
- Dit verhoog slegte stres
- Dit lei tot beserings
- Dit vernietig of beskadig eiendom
- Die beeld van die land lei skade (Enige 3 × 1) (3)

7.2 7.2.1

- Individue wat uitdiensstelling moet hanteer mag vir hulself en ander kwaad wees.
- Sommige werknemers wat uit diens gestel word ontwikkel 'n swak selfbeeld en het nie energie nie.
- Uitdiensstelling kan tot skuld aanleiding gee.
- Indien dit nie bestuur word nie, kan dit tot posttraumatiese stresversteuring aanleiding gee.
- Dit lei tot selfmoordgedagtes indien daar nie ondersteuning is nie.

(Enige 2 × 1) (2)

7.2.2

- Hulle bied aan werknemers toegang tot hulpbronne vir basiese finansiële beplanning
- Hulle verskaf berading
- Hulle reël werkswinkels oor werksoekery
- Gebruik die maatskappy se netwerk om werknemers te verwys
- Skep 'n alumni-ondersteuningsgroep sodat werknemers mekaar kan help

(Enige 3 × 1) (3)

7.3 7.3.1

- Kinders moet teen 'n vroeë ouderdom gedissiplineer word
- Bied struktuur vir jou kind se lewe
- Weet te alle tye waar jou kind is
- Moenie jou kinders sonder versorging laat as hulle in gevaar is nie
- Raak by elke aspek van hul lewens betrokke
- Bied aan kinders 'n sterk fondament van dissipline
- Verbeter hul selfrespek
- Stel perkte en wees konsekwent met jou dissipline
- Maak kommunikasie 'n prioriteit

(Enige 3 × 1) (3)

7.3.2

- 'n Swak ouerskapstyl kan tot dwelmmisbruik aanleiding gee.
- Volwassenes wat permissief, dwingend, negatief en krities is, se kinders is meer geneig tot antisosiale gedrag.
- Lae ondersteuningsvlakke, ouerlike depressie, fisiese straf, ongesonde uitdrukking van negatiewe emosies en 'n gebrek aan emosionele ondersteuning.
- Oorbeskermende ouers kan tot 'n gebrek aan selfvertroue by hierdie kinders lei.

(Enige 2 × 1) (2)

7.4 7.4.1

- Baie werkgewers doen navorsing oor die agtergrond van potensiële werknemers.
- Jou kriminele agtergrond mag dalk veroorsaak dat jy nie die werk kry nie.
- Werknemers mag besluit om weg te kruip indien die ondersoek die potensiaal het om hulle te ontbloot.

(Enige 2 × 1) (2)

Kopiereg voorbehou

7.4.2
- Misdaad is nie voordelig nie
- Gedrag het gevolge
- Die gereg sal 'n mens inhaal
- Dit is voordelig om misdaad te vermy
- Die verlede haal 'n mens altyd in
- Dit help om swak geselskap te vermy (Enige 2 × 1) (2)

[20]

VRAAG 8

8.1 8.1.1 Behandeling vir tuberkulose (TB) behels gewoonlik toediening van antibiotikum vir 'n lang tydperk. (1)

8.1.2
- Kom alle afsprake met die dokter na
- Bedek altyd jou mond met 'n sneesdoekie wanneer jy hoes of nies
- Was jou hande nadat jy gehoes of genies het
- Moenie ander mense besoek en hulle oornooi nie
- Bly weg van werkplekke, skole, kolleges en plekke waar daar baie mense is
- Maak vensters oop (Enige 5 × 1) (5)

8.2 8.2.1 Diskriminasie as gevolg van TB is wanneer 'n persoon of 'n groep mense met TB swakker behandel word as ander mense of groepe. (Enige EEN toepaslike antwoord) (2)

8.2.2
- Hulle word geïsoleer
- Hulle ervaar verwerping
- Hulle word verhoed om te reis

(Enige 2 × 1) (2)

8.3 8.3.1
- Werknemers het die reg om hul eie besluite oor mediese behandeling te neem
- Die reg om inligting vir jouself te hou
- Almal het die reg op die vryheid van assosiasie
- Jy het die reg om jou lewe met respek, waardigheid en sonder diskriminasie en skuld te leef
- Elkeen het die reg op billike arbeidspraktyke
- Mense met MIV of VIGS word toegelaat om die tipe werk wat hulle doen, te kies (Enige 4 × 1) (4)

8.3.2
- Maak die moontlikheid van behandeling minder
- Het 'n nadelige uitwerking op die herstelproses
- Verminder hoop (Enige 2 × 1) (2)

8.3.3
- Maak beleid wat die reg op privaatheid erken en respekteer
- Verseker vertroulikheid en privaatheid vir mense met MIV
- Verseker die vertroulikheid van data oor persoonlike gesondheid
- Alle inligtingsprogramme moet beklemtoon dat mense met MIV nie afgedank behoort te word wanneer hulle siek is nie.

(Enige 4 x 1) (4)
[20]

TOTAAL AFDELING B: 60

AFDELING C

VRAAG 9

9.1 9.1.1
- Die skep die indruk dat jy bekwaam is en in staat is om die werk te doen
- Dit help dat die onderhoudvoerder 'n goeie indruk oor jou kry
- Dit help om jou selfversekerd te laat oorkom
- Dit help om rapport met die onderhoudvoerder te vestig
- Dit help jou om te laat ontspan (Enige 3 × 1) (3)

9.1.2
- Onderhoudnemers sal gespanne raak
- Hulle mag swak presteer
- Die onderhoudgewer mag die indruk skep dat hy/sy nie geskik is vir die werk nie
- Mag veroorsaak dat hy/sy nie die werk kry nie (Enige 3 × 1) (3)

9.2 9.2.1
- Paneelonderhoud
- Groepsonderhoud
- Telefoniese onderhoud
- Video-onderhoud
- Persoonlike onderhoud
- Stresonderhoud
- Gedragsonderhoud
- Aanbiedingsonderhoud (Enige 3 × 1) (3)

9.2.2
- Dit toon dat jy reg is vir die pos
- Dit help om stresbestuurvaardighede te toon
- Dit toon dat jy oor mensebestuursvaardighede beskik
- Dit toon dat jy nie 'n moeilike mens is nie
- Dit toon dat jy in staat is om probleme op te los (Enige 3 × 2) (6)

Kopiereg voorbehou

9.3 9.3.1
- Ek praat verskeie tale
- Ek beskik oor navorsingsvaardighede
- Ek beskik oor goeie rekenaarvaardighede
- Ek beskik oor probleemoplossingsvaardighede
- Leierskapsvaardighede (Enige 3 × 1) (3)

9.3.2
- Verstaan basiese rekenaarmanipulasie
- Bestuur rekenaarlêers
- Woordverwerking
- Gebruik sigblaaie en databasisse
- Skep aanbiedings
- Spoor inligting op
- Kommunikasie (Enige 2 × 1) (2)

[20]

VRAAG 10

10.1 'n Tydelike werknemer word gewoonlik in diens geneem om 'n vakante pos tydelik te vul of om gapings in die maatskappy se werksmag aan te vul. (2)

10.2
- Daag betyds op
- Wees altyd eerlik
- Vra vir hulp
- Wees versigtig om nie grense te oorskry nie
- Doen jou werk goed
- Sien om na jou medewerkers (6 x 1) (6)

10.3
- Werk help om 'n lewenstandaard te handhaaf
- Dit bied geleenthede om 'n doel te vervul
- Mense wil gaan werk omdat hulle voel dat hulle vir hul eie lewens verantwoordelik is
- Bied fisiese en geestesgesondheid
- Dit help om selfvertroue en selfrespek te ontwikkel
- Skep 'n sin van selfwaarde omdat jy voel dat jy tot die samelewing bydra
- Dit bied meer onafhanklikheid en meer beheer oor jou eie lewe
- 'n Mens wat werk leer nuwe goed
- Ontwikkel meer vaardighede en maak nuwe vriende by die werk

(Enige 5 × 1) (5)

10.4 10.4.1 Lewenslange leer is deurlopende, vrywillige en selfgemotiveerde strewe om kennisse vir persoonlike of professionele redes te bekom. (2)

10.4.2
- Die aanleer van nuwe vaardighede kan nuwe geleenthede en moontlikheide skep.
- Leerders kan 'n belangstelling in iets ontwikkel wat hulle nie tevore ondersoek het nie.
- Deurlopende leer skep kreatiwiteit en innovering.
- Die help leerders om hul kennis en vaardighede op betekenisvolle wyse te gebruik.
- Dit kan help dat 'n mens voel dat hy/sy nog 'n doel dien.
- Dit laat 'n mens voel asof hy/sy behoort.
- Dit kan 'n mens help om gelukkiger te wees. (Enige 4 × 1) (4)

10.5 Teistering tussen medewerkers, maar ook tussen klante, assosiate en ander.✓ Diefstal van handelsware, voorraad, maatskappy-eiendom of self diefstal by medewerkers.✓ Namaak van handtekeninge, wysiging van omgewingsinligting om resultate beter te laat lyk of om vals voldoeningsertifikate uit te reik.✓ Gesondheids- en veiligheidsoortredings.✓ Doelbewuste skade aan goedere of eiendom.✓ Dwelm- en/of alkoholgebruik in die werkplek word gewoonlik in die gedragskode ingesluit, so enige misbruik is 'n verbreking van die reëls.✓ (6)
(6 × 1)

[25]

TOTAAL AFDELING C: 45
GRAND SECTION: 150

Kopiereg voorbehou